

POGLED NA ZNANSTVENO RAZISKOVALNO DELO ODDELKA ZA GEOGRAFIJO OD USTANOVITVE DO DANES

Ana Vovk Korže

Ddr., profesorica geografije in zgodovine, redna profesorica
Oddelek za geografijo
Filozofska fakulteta
Univerza v Mariboru
Koroška c. 160, SI-2000 Maribor, Slovenija
e-pošta: ana.vovk@um.si

UDK: 372:91(091)(497.4 Maribor)
COBISS 1.04

Izvleček

Pogled na znanstveno raziskovalno delo Oddelka za geografijo od ustanovitve do danes

Petdeset let geografije v Mariboru je priložnost za pogled na znanstveno raziskovalne aktivnosti vse od začetka leta 1962 do danes. Bibliografije mariborskih geografov vsebujejo raznovrstne aktivnosti, kjer je vključena geografija. Poleg tradicionalne delitve geografije na fizično, družbeno, regionalno in pedagoško geografijo, je vse več geografov aktivnih tudi na področju okoljske geografije. V prispevku je prikazan kratek pogled na aktivnosti, področja in spremembe v usmerjenosti, ki jih spremljamo predvsem od vstopa Slovenije v EU.

Ključne besede

geografija, raziskovalno delo, Oddelek za geografijo Maribor, Filozofska fakulteta Maribor

Abstract

The perspective on scientific research of the department of geography since their inception

Fifty years of geography in Maribor is an opportunity to look at the scientific research activities since the beginning of 1962 until today. Bibliographies of geographers from Maribor include various activities, which included geography. Addition to the traditional division of geography on the physical, social, educational and regional geography, we have a growing number of active geographers in the field of environmental geography. The article presents a brief look at the activity area and changes in the orientation that are monitored especially since Slovenia joined the EU.

Key words

Geography, Reseach work, Department of Geography Maribor, Faculty of Arts Maribor

1. Uvod

Od leta 1962 pa vse do leta 2012 spremljamo raznoliko raziskovalno dejavnost članov Oddelka za geografijo v Mariboru. Če je v prvih tridesetih letih prevladovala v raziskovanju članov Oddelka za geografijo usmerjenost v regionalno geografijo, se je težišče raziskovalnega dela v zadnjih dvajsetih letih premaknilo k obči geografiji. Za razvoj geografije v Mariboru so posebej zaslužni prof. dr. Vladimir Bračič, prof. dr. Mavrcij Zgonik, prof. dr. Borut Belec, prof. dr. Božidar Kert in prof. Ludvik Olas (Vovk Korže 2002). Njihova velika zasluga je preučevanje severovzhodne Slovenije in velik znanstveni doprinos k poznavanju regionalno in lokalno specifičnih značilnosti severovzhodne Slovenije (Vovk Korže 1999). Med vsebinami, ki jih velja posebej izpostaviti so vsekakor zemljiškoposestna struktura, transformacija vinorodne pokrajine, socialnogeografski razvoj v Sloveniji, komasacije in melioracije v spodnji Sčavniški dolini, obmejna problematika, narodnostno mešana območja, Porabje, družbenogeografske razmere izbranih regij in migracije. Kot rezultat številnih raziskav so monografije o Dravski dolini, Halozah, Slovenskih goricah in Prekmurju. Do devetdesetih letih prejšnjega stoletja je bila torej geografija na tedanji Pedagoški fakulteti (prej akademiji) prepoznana po aktualnih, predvsem družbeno in regionalno geografskih raziskavah, za fizično geografijo pa je dr. Belec napisal študijsko gradivo, ki je bilo dolgo časa edino tovrstno gradivo za študij geografije (Cobis Opac 2012). Zanimivo je, da so bile ves čas močno prisotne v raziskovalni dejavnosti tudi vsebine iz pedagoške geografije, saj je bil študij geografije v Mariboru usmerjen v izobraževanje učiteljev geografije. Predvsem prof. Olas je sodeloval pri pisanju učbenikov in delovnih zvezkov za osnovo šolo, kar je pomembno vplivalo na promocijo geografije v Mariboru.

2. Raziskovalna usmerjenost ob zamenjavi geografskih generacij

Po letu 1990 opazimo v znanstvenem opusu mariborskih geografov intenzivno sodelovanje z ljubljanskimi geografskimi ustanovami pri izdaji Regionalnogeografske monografije Slovenije, Krajevnega leksikona Slovenije in knjige Pokrajine in ljudje. Vse do leta 2000 so se precej okrepila tudi dela s področja pedagoške geografije zaradi sodelovanja pri pripravi učnih načrtov, maturitetnih izpitov in pisanja učbenikov za vse stopnje šolanja. V tem času so se obširneje pojavile tudi okoljsko usmerjene raziskave, sicer pa so prevladovala dela s področja posestne razdrobljenosti, oblike naselij in urejanje prostora, procesi prestrukturiranja industrije ter integracije Slovenije v evropski prostor. Na oddelku za geografijo so bila do leta 2000 vzpostavljena tudi vsa raziskovalna področja geografije, okrepila se je fizična geografija ter področja, za katere prej oddelk ni imel predavatelja (geografija prsti in vegetacije, turizem). Okrepila se je tudi didaktika geografije, klimatogeografija in geomorfologija, predvsem pa se je povečalo število okoljsko usmerjenih raziskav (Horvat 2011). Leto 2004 lahko imenujemo mejnik tudi zato, ker so se tudi zaradi vstopa v EU za geografijo odprle nove možnosti projektnega dela in kot posledica so se pojavila nova področja raziskav kot so globalizacija, podnebne spremembe, ekoremediacije, revitalizacije, varovanje prsti, varovanje voda, skratka v raziskovalni usmerjenosti je prepoznati vplive evropskih direktiv, ki so vzpodbudile raziskave na aplikativnih področjih.

Slika 1: Oddelek za geografijo je predvsem po letu 2004 vpet v raznolike aktivnosti.

3. Geografske raziskave v času vstopa Slovenije v EU

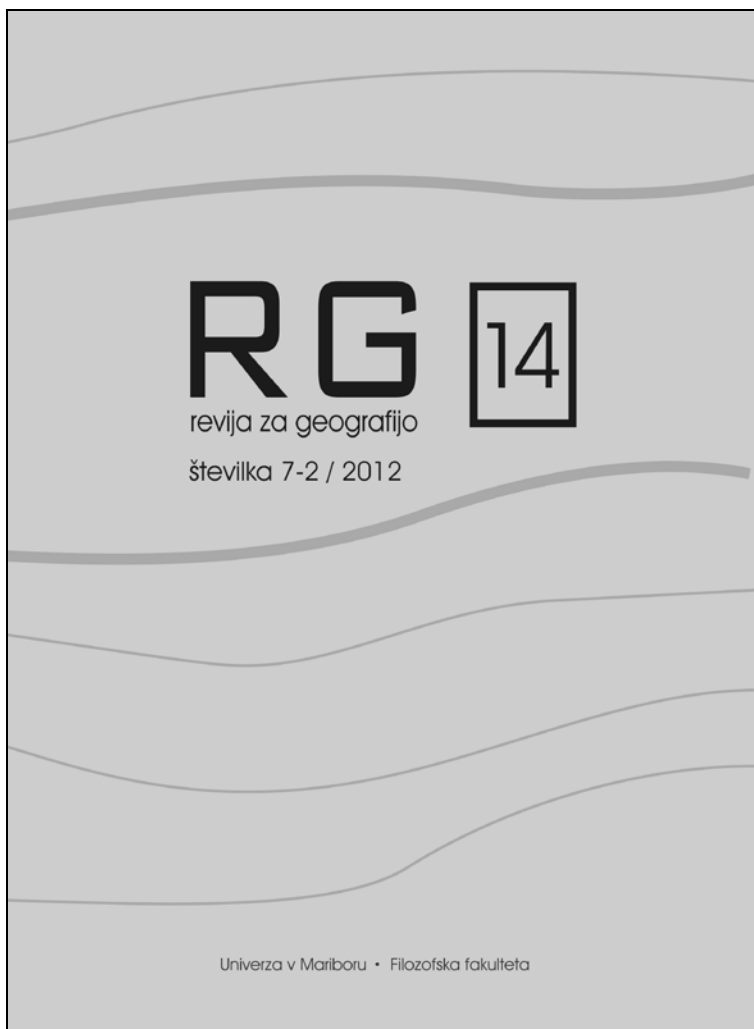
Po letu 2004 je geografija v Mariboru doživljala velike spremembe. Pojavile so se povsem nove tematike, kot so trajnostni razvoj, ekosistemski pristop, ekoremediacije, revitalizacije, izkustveno izobraževanje na učnih poligonih, poglobljene raziskave na področju klimatogeografije (podnebne spremembe, antropogeno obremenjevanje okolja, svetlobno onesnaževanje, pokrajinsko ekološke členitve, revitalizacije industrijskih območij in podeželja). Predvsem je bila močno zastopana vloga geografskega izobraževanja, ki je prepoznano po vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj. Geografiji pripada vidno mesto v raziskavah in pedagoški praksi s področja okoljskih vsebin.

Znanstvena odmevnost geografskih raziskav se kaže tudi v objavljanju v revijah s faktorjem vpliva. To so revije v bazah JCR in WOS, za geografijo so pomembne baze Geobase in Georeff ter Scopus, Eric, Lisa in IBZ ter druge. Zahteve po tovrstnih objavah naraščajo in zagotovo bo v naslednjem desetletju na tem področju velik porast v številu objav.

Oddelek za geografijo izkazuje številne raziskovalne aktivnosti in le te se nanašajo tako na objave v revijah v slovenskih in mednarodnih revijah. Pomembno je tudi delo na projektih in aktivno sodelovanje v združenjih.

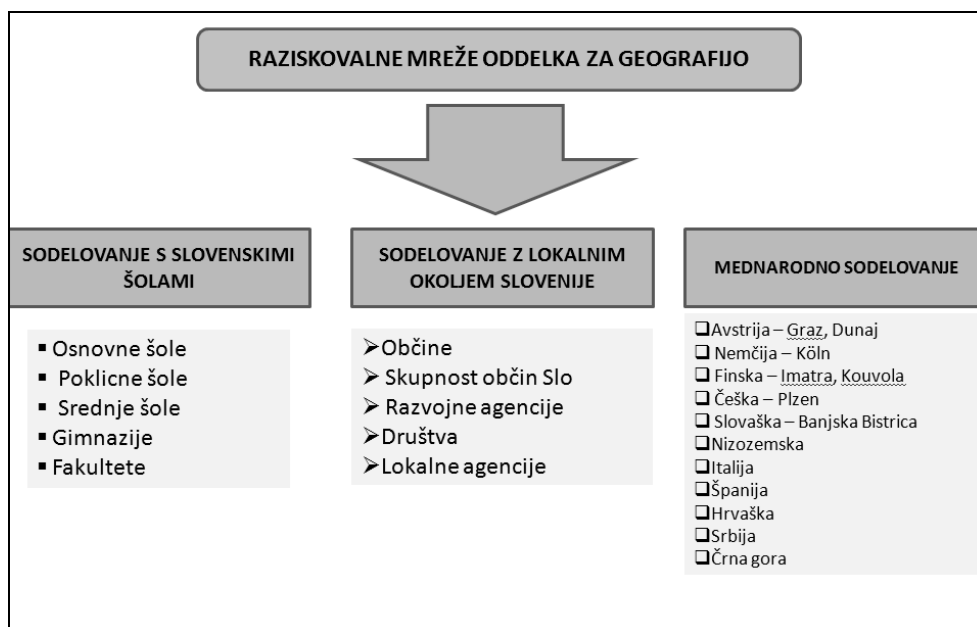
Za pedagoško delovanje Oddelka za geografijo v Mariboru je ključna vzpostavljena mreža tako s slovenskimi šolam, kakor tudi z lokalnim okoljem in mednarodnim prostorom.

Leta 2006 je Oddelek za geografijo v Mariboru pridobil Revijo za geografijo (Slika 2), kar je pomenilo nov razvojni korak za Oddelek. Revija izhaja dva krat letno in v njej so objavljeni tako znanstveni prispevki kakor tudi strokovni in poročila.

Slika 2: Revija za geografijo je pomembna za širitev geografskega znanja v svet.
Vir: I. Žiberna, 2012.

Znanstveno delo je odvisno od vzpostavljenih povezav na lokalni in regionalni kakor tudi nacionalni in mednarodni ravni. Vse več je aktivnosti, kjer je zahtevano timsko delo, saj so raziskave vse bolj kompleksne in zahtevajo kontinuirano delo. Zato je še morda ne dovolj izkoriščena priložnost oddelka za geografijo prav povezava v močne mednarodne mreže. Slovenski prostor se namreč vse bolj odpira ne samo v Evropo ampak tudi širše, kar se pozna po vse večjem številu objav v angleškem jeziku (Cobiss Opac 2012).

Slika 3: Obstoječe mreže in aktivno sodelovanje oddelka za geografijo omogočajo izvajanje pedagoških aktivnosti, ki so vezne na obvezne pedagoške prakse ter projektno in raziskovalno delo v lokalnih okoljih in v mednarodnem prostoru.

4. In prihodnost geografskega raziskovalnega dela?

Nujna vpetost članov oddelka v mednarodni prostor na eni strani ter habilitacijska merila, ki zahtevajo predvsem objave v WOS bazah sta že začrtala smer prihodnosti razvoja oddelka za geografijo. Poleg objav znanstvenih člankov v priznanih geografskih revijah je naša prihodnost tudi aktivno delo s študenti. Novi predmeti predvsem na nepedagoškem študijskem programu geografije so izziv, da prenašamo znanstvene rezultate v pedagoško delo ter tako skrbimo za razvoj znanstvene geografske discipline.

Obletnica 50 let Oddelka za geografijo je s pogledom na procese v preteklosti pomembna prelomnica za prepoznavno znanstveno – raziskovalno delo v prihodnje, ki temelji na aktivni vključenosti v lokalno in regionalno okolje in tudi po mednarodni prepoznavnosti. Prav član oddelka za geografijo dr. Igor Žiberna je bil odlikovan za krepitev tovrstnega dela s strani Zveze geografskih društev Slovenije, kar kaže na že začrtano razvojno pot oddelka za geografijo v prihodnje.

Slika 4: Povezave Oddelka za geografijo na lokalni ravni.

Literatura

- Horvat, U., 2011: Petdeset let delovanja oddelka za geografijo in študij geografije v Mariboru. *Revija za geografijo*, 6-1, 2011 str. 103 – 122.
- Vovk Korže, A., 2002: Geografija kot veda nacionalnega pomena v slovenskih in tujih učnih načrtih. *Geogr. šoli*, 2002, letn. 11, št. 1, str. 39-50.
- Vovk Korže, A., 1999: Prihodnost regionalne geografije. *Geogr. obz.*, 1999, letn. 46, št. 4, str. 21-23.
- Podatki o znanstvenem delu članov oddelka za geografijo. Podatke so posredovali dr. Igor Žiberna, dr. Uroš Horvat, dr. Lučka Lorber, dr. Karmen Kolnik, dr. Eva Konečnik in dr. Ana Vovk Korže.
- Cobiss – Opac, 2012: Bibliografije članov oddelka za geografijo od ustanovitve do danes.

THE PERSPECTIVE ON SCIENTIFIC RESEARCH OF THE DEPARTMENT OF GEOGRAPHY SINCE THEIR INCEPTION

Summary

For the development of geography in Maribor, was especially emeritus Professor. PhD. Vladimir Bračič, prof. PhD. Mavrcij Zgonik, prof. PhD. Minister Belec, prof. PhD. Bozidar Kert and prof. Louis Olas. Their great merit is the study of northeastern Slovenia and important scientific contribution to the understanding of regional and local specific features of northeastern Slovenia. Until the nineties of the previous century was, therefore, geography of the former Faculty of Education (formerly Academy) recognized in particular by the current social and regional geographical studies, for the physical geography is dr. Belec wrote a study material which has been a long time the only such material for the study of geography. Interestingly, they were always very much present in the research also the contents of teaching geography. After 1990, we see the scientific opus of Maribor geographers intensive cooperation with Ljubljana's geographical institutions in the issue of regional geographic monographs of Slovenia (Regionalno geografska monografija Slovenije), the local lexicon of Slovenia (Krajevni leksikon Slovenije) and the book Landscapes and people (Pokrajine in ljudje). Until the year of 2000, significantly strengthened the work in the field of teaching geography. In the Department of Geography was established in 2000 to all the research areas of geography, enhance the physical geography and areas which previously did not have a department lecturer (geography of soil and vegetation, tourism). It also strengthened the didactics of geography, geomorphology and climatogeography, in particular, has increased the number of environmentally oriented researches. The year 2004 can be called a milestone because they are also related to EU accession for geography opened up new opportunities for project work. After 2004, the geography of Maribor, was underwent major changes. Have emerged entirely new topics such as sustainable development, ecosystem-based approach, ecoremediations, revitalization, experiential education at polygons learning, in-depth research on climatogeography (climate change, anthropogenic environmental pollution, light pollution, landscape ecological breakdown, the revitalization of industrial areas and rural). Primarily was strongly represented the role of geographic education. Scientific impact of geographical research is also reflected in publishing in journals with impact factor. Necessary department involvement of members in the international arena, on the one hand, and habilitation criteria, which require in particular its publication in the WOS databases have already mapped out the direction of future development of the Department of Geography. In addition to publishing scientific articles in journals recognized geographical our future is also actively work with students. New articles mainly on non-teaching program of study of geography are a challenge to transmit scientific results in teaching work and also take care of the development of geographical science discipline.

